

Rezistența spirituală în ghetou

Primăvară în copaci, pe câmp, în pădure,
Dar aici, în ghetou, e toamnă și rece,
Dar aici, în ghetou, e lipsit de veselie și sumbru,
Ca o casă de doliu – în durere

Cântec [Perioada noastră de primăvară \(Cântecul\)](#) Mordecai Gebitrig

Teama constantă de teroarea nazistă au făcut ca rezistența să fie dificilă și periculoasă, dar nu imposibilă. Pe lângă [rezistența](#) armată, evreii s-au angajat în diferite forme de sfidare neînarmată. Acestea au inclus încercări organizate de a scăpa din ghetouri în pădurile din apropiere, nerespectarea cererilor naziste din partea anumitor lideri ai comunității evreiești, contrabanda ilegală de alimente în ghetouri și rezistență spirituală.

Rezistența spirituală se referă la încercările indivizilor de a-și menține umanitatea, integritatea personală, demnitatea și simțul civilizației în fața încercărilor naziste de a-i dezumaniza și degrada. În general, rezistența spirituală se poate referi la refuzul de a avea spiritul rupt în mijlocul celei mai oribile degradări. Activitățile culturale și educaționale, întreținerea documentației comunitare și respectarea de către religie clandestină sunt trei exemple de rezistență spirituală.

Cultură și educație

De-a lungul Poloniei ocupate, sute de școli clandestine și clase au fost organizate în interiorul ghetourilor. Mergând la și de la clasă în diverse apartamente și subsoluri, elevii și-au ascuns cărțile sub îmbrăcămintea lor.

Evreii au introdus cărți și manuscrise în multe ghetouri pentru păstrare și au deschis biblioteci subterane în numeroase ghetouri. Aceste biblioteci subterane au inclus biblioteca secretă de la Czestochowa, Polonia, care deservea peste 1.000 de cititori. Activiștii au înființat o bibliotecă de 60.000 de volume în ghetoul Theresienstadt, în apropiere de Praga.

În ghetouri, evreii s-au angajat într-o varietate de activități culturale. Spre deosebire de școli, acestea nu au fost întotdeauna interzise de autoritățile germane. Concertele, prelegerile, producțiile, cabaretele și concursurile de artă au avut loc în multe ghetouri, în ciuda greutăților vieții de zi cu zi.

Documentarea vieții comunitare

Grupurile din multe ghetouri au stabilit arhive secrete și au scris metodic, colectate și depozitate rapoarte, jurnale și documente despre viața de zi cu zi în ghetouri. Aceste eforturi au servit pentru a aduna dovezi privind situația evreilor din Europa ocupată și, de asemenea, au căutat să reafirme un sentiment evreiesc de comunitate, istorie și civilizație în fața anihilării fizice și spirituale.

Cea mai cunoscută dintre aceste arhive a fost cea a ghetoului [din Varșovia](#), [cu](#) numele de cod [Oneg Shabbat](#) ("Joy of the Sabbath") și fondată de istoricul Emanuel Ringelblum (1900-44). Unele dintre containerele care țineau arhivele au fost săpate din dărâmăturile ghetoului din Varșovia după război. Documentele găsite în interior au furnizat o documentare valoroasă despre viață și moarte în interiorul ghetoului. În ghetoul Bialystok, activistul Mordechai Tenenbaum, care venise la Bialystok din Varșovia în noiembrie 1942 pentru a organiza mișcarea de rezistență, a înființat arhivele ghetoului modelate după Oneg Shabbat. O arhivă a fost păstrată și în ghetoul Lodz, dar spre deosebire de arhivele Varșovia și Bialystok, aceasta nu a fost în întregime clandestină și, prin urmare, a funcționat sub anumite limitări. Acestea și multe alte colecții mai mici documentează viața de zi cu zi în ghetouri.

Activități religioase

Germanii au interzis slujbele religioase în majoritatea ghetourilor, atât de mulți evrei s-au rugat și au organizat ceremonii în secret – în pivnițe, mansarde și în camerele din spate – în timp ce alții stăteau de pază. Numai în Varșovia, în 1940, au existat 600 de grupuri de rugăciune evreiești. Autoritățile rabinice au pronunțat dispute religioase pe baza legii religioase și au încercat să adapteze această lege la circumstanțele schimbate și dificile în care comunitatea s-a aflat. Rugăciunea a ajutat la susținerea moralului, a reafirmat o identitate culturală și religioasă și a oferit confort spiritual. Mulți evrei ortodocși care s-au opus utilizării forței fizice au privit rugăciunea și respectarea religioasă ca fiind cea mai adevărată formă de rezistență.